



# Egy úri szabó és kétszer száz tű hossza

## Hubert Éva: Édesapánk hányattatásai 1934-ben és 1944/45-ben (5. rész)

*Amiről írni akarok, édesapánk története, aki világléteben grafomániás volt, és írásainak töredéke ma is a tulajdonomban van. A történet főleg naplórészleteiből áll össze.*

*Édesapánk, Huber (későbbi névmódosítással: Hubert) Mihály (1909–1972) Szenttamáson (Srbobran) született, a családja később Zentára költözött, és itt ismerkedett meg majdani feleségével, Nagy Matildával, az édesanyjával. 1934-ben, úri szabó lévén, zágrábi jó munka reményében gyalog indult el Zentáról Zágrábba...*

### 1934. június 20., szerda

Reggel 3 órakor felébredve a legnagyobb bosszúsággal vettük észre, hogy tele vagyunk toklással, amely szúrt és csipett is egyszerre. Kipucolva magunkat fél 4-kor már úton is voltunk. (...) Andrijevi falunál vetünk zsírt, és a falu szélén táborot ütve én vettem elő a szakácstudományom, és egy fősleges zöldbabfőzeléket készítettem, ebéd utánra meg 4 almát sütöttem. (Ebéd után pihentek, majd a hirtelen zápor miatt felke-rekedtek, és egymás után hagyták el a falvakat.) Oriovacon, míg a péknél kenyeret vettünk, egy vándor kinematográfval, azaz mozitruppal találkoztunk. Rossz hangszereken, még rosszabb játékkal fújta a Valencia akkordjait, míg utána hangos szóval hirdették, hogy estére színre kerül valami Cigány rapszódia vagy mi a csuda 6 felvonásban... Elhagyva a falut jól meguzsonnáztunk (kolbász, kenyér, hagyma), folytattuk utunkat, hogy beérjünk a Bródtól 34 km-re levő Batrinára, majd Nova Kapelába. Az úton találtuk még Lužani falucskát, előtte folyik az Orljava folyócska,

Ebben a faluban a pap kertjéből a fiúk szedtek körtét (úgy 3 kilóra valót), amit útközben igen jóízűen ettünk meg. Érdekesek az itteni tapasztalásaim és megfigyeléseim. A lovak szerszámjain nagy kolomp van, amely menéskor csörömpöl, a tehének olyan alacsonyok és véznák, hogy nálunk egy kifejlett borjú nagyobb. A házi kenyér sűrű, nehéz és barna. A bolti vagy pékkenyér ára itt 2–3 dinár. Búzát nemigen termelnek, több az árpa, rozs és kukorica, amely a bácskaihoz képest nagyon silány. A nép általában katolikus és barátságos. (...) Annyi muskátli ablakot sehol se láttam, mint erre. A házakon nincs kémény, hanem a padlásra eresztvén a füstöt az vagy a cserépek között, vagy a ház homlokzatán hagyott nyíláson távozik. Az ablakok peremmel vannak ellátva, amelyeken 5–6, néhol akár 10 cserép muskátli nyílik. Téglájuk silány vörös téglá, még nem láttam rendes fehér téglás házat, ellenben minden ház teljesen körül van futtatva „noé” szőlővel, ami igen szép látványt nyújt. Úton-útfélen végig vannak a dió- és szilvafák, de néhol már találunk mogyorócserejét is. Az asszonyok úgy kaszálnak rövid nyelvű kaszájukkal, mint a férfiak.

Tovább menetelve elérjük egymás után Staro Petrovo Selo, Godinjak, Rešetari falvakat, majd fél 6-ra bent vagyunk az alvóhelyünkötől 37 kilométernyire eső, 8–10 ezer lakosú Nova Gradiška nevű városkában. Első érdekessége, ami a szemünkbe ötlük, hogy a katolikus templom tornyán rajta van még az angyalos magyar címer.

(Tovább elhagyták Kovačevacot, és 7 óra után beértek Mašićba, ahol két fiatal befogadta őket a szénapadlásra. Tejet vacsoráztak.) (E napi túra 43, összesen 370,250 km.)

### 1934. június 22., péntek

(Apánk fáza, köhögve ébredt hajnalban, pokrócba burkolózva megírta az előző napi naplót, majd felébresztette a fiúkat.) 8 órakor már mentelünk, és egymás után elhagyjuk Medari (Ilyen falut a mostani térképen nem találtam), Trnava, Gornji Bogičevci és Okučani falvakat, majd átkelve a Slobostina nevű folyócskán, mely 20–22 km óránkénti sebességgel rohan, 11 óra táján letáborozunk, és szalonnás-kenyeres ebédet rende-

amelynek vízeséses része is van. Nagyon szép az előttünk főségesen elterülő erdős Motajica, ami a Száva jobb partján, Boszniában 250 méteres hegy. Fél 8-ra bent voltunk a Batrina nevű, eléggé nagy faluban, ahol egy lakatossegéd házában jól betelelve tértünk nyugovóra a szénapadlásra. Kaptunk még három pokrócot, és azzal a reménnyel feküdtünk le, hogy az éjjel talán már jól alszunk. (E napi túra 28, összesen 327,250 km.)

### 1934. június 21., csütörtök

(Jól is aludtak, kaptak reggelit, s mivel zuhogott az eső, fiatal házigazdájuk ott marasztalta volna őket, de amikor elállt az eső, fél 11-kor elhagyták Batrinát, majd Nova Kapelát és Bili Brigbe értek.) Itt egy II. József császár nevével ellátott emléktáblás osztrák címeres, latin fölírásos, nagyon üde és kristálytisza vízű forráskút van. Fölírata: JOSEPHUS II. ROM: IMP: SEMP: AUG. MO (VAGY AO) MDCLLVIII. HOC DEFONTE BIBENS ELLIGIA TEMPORA NOSTRA. NOMINE CAESARIO NOBILITAVIT AQUAS.

MAXIMILIANUS ARCHIDUX AUSTRIAE AO: MDCLLVII. FRATRIS AD EXEMPLUM PRINCEPS DEFONTE BIBENDO HAS SALUBRES MERIEA LAUDE CORONAT AQUAS.

Alatta pedig egy kisebb tábla áll a következő felirattal: „Nadvojvoda Marshal Albrecht – Junak od Kustovce putujuć po Slavonskoj krajini napiše vode iz ovoga zdenca dne 12. Svibnja 1868.” (Albrecht főherceg, a custozzai hős Szlavóniában járva 1868. május 12-én jót ivott e forrás vizéből.)

A kút homlokzatán az osztrák címeren kívül régi osztrák csákok, kardok és ágyúcsövek vannak domborműszerűen kirakva. Valamikor igen gyönyörű lehetett, de ma már medencéjében kacsák úszkálnak.

Utána lábmosás, pihenés a folyócskánál. A fiúk közötti hangulat mind feszesebbé válik, s már olyan kijelentések is hangzottak el, hogy Zágrábban elválnak. Pihenőnk kb. fél 2-ig tartott, utána – dacára a nagy melegnek – gyors irammal hagyjuk el Bodegrajit és Lađevacot, melynek országútján kellemes meglepetés ért bennünket. Eddigi túránk alatt két zentai ismerőssel találkoztunk. Az elsővel Szlavonbródban, Vuković vasúti pénztári tisztviselővel, aki ide lett helyezve, de vele nem beszélgettünk, és a második Franck, a 7 dináros bazár volt tulajdonosa. Ő a lađevaci országúton ért utol kocsival, utazott haza Novskába. Elbeszélgetett velünk, érdeklődött a zentai élet és utunk célja felől. Rövid társalgás és cigarettával való megkínálás után elhajtott, mi meg örömmel szívtuk a „potya” cigit.

Rozdanikban kaptuk az első kukoricakenyeret, nekem eléggé ízletesnek vált be. Hosszú faluk során sehol sincs pék, s ha pénzért akarnál venni kenyeret, akkor 3-4 falut kell „átkölnödni”, míg egy helyen kapsz. Rozdanik után Bozovac, Rajić, Grabovac, majd e napi utunk végcélja: Novska következett. Nem vezetett utunk a városkán át, hanem a külső periferián kezdünk szállás után nézni, mert már fél 8 is elmúlt. Házról házra járva könyörögtem szállásért, de mindenütt elutasítottak: nem szabad, nincs hely, meg sok ilyen húzódozó választ kaptam. Már elkeseredtünk, hogy újból kint kell aludnunk, amikor jött egy vasutas. Tőle érdeklődtem, nem tudna-e valami helyet, ahol lehetne aludni. Először hímezett-hámozott, majd azt mondta, hogy ő elfogadna bennünket, de a padlásán nincs széna. Így mentünk együtt, de egy kis idő múlva megkérdezte, van-e takarónk, s miután igenlő választ kapott, elfogadott. Lakására érve igen barátságos lett, és a szénakazalból engedett felvinni eléggé zárt padlására szénát, sőt még takarót is adott alánk, a felesége pedig megvendégtelt másfél liter aludttejfel. (Még beszélgettünk egy ideig, és házigazdájuk azt mondta nekik, hogy ne siessenek reggel, majd hazajön a munkából, hogy együtt reggelizzenek.) (E napi túra 35, összesen 405,250 km.)

(Folytatjuk)